

॥ ११ ॥ सर्ववर्णाः परस्परजयैषिणो जायन्त इति संबंधः ॥ १२ ॥ १३ ॥ ईर्ष्यापरोत्कर्षासहिष्णुत्वं मानः स्वस्मिन्पूज्यता बुद्धिः क्रोधोऽभिज्वलनं माया कपटं असूया परगुणेषु दोषा विष्करणं रागो विषयेषु प्रीतिः लोभस्तल्लिप्सा ॥ १४ ॥ संक्षेपो गुणानामिति शेषः ॥ १५ ॥ इति भीष्मपर्वणि नैलकंठीये भारत भावदीपे देशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ ॥३॥ ॥३॥ जंबूखंड इति ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ग्रहं राहुं ॥ ४ ॥ अष्टादशसहस्राणि षट्शतानि च योजनानि विष्कंभश्चतुर्दलकमलाकारस्य जंबूद्वीपस्य पत्रांतपरिधिः तादृशविस्तार एव पिण्डप्रमाणमंतर्भाव्यपर्वताकृतित्वा जंबुपर्वत इत्युच्यते ॥ ५ ॥ लावणस्येति क्षेत्रफलतः पं

वरार्हायुधिजायते क्षत्रियाः शूरसत्तमाः ॥ त्रेतायां क्षत्रियाराजेन सर्वे वै चक्रवर्त्तिनः ॥ ११ ॥ सर्ववर्णाश्च जायन्ते सदा चैव चत्वारि परस्परजयैषिणः ॥ १२ ॥ तेजसाल्पेन संयुक्ताः क्रोधनाः पुरुषानृप ॥ लुब्धा अनृतकाश्चैव तिष्ये जायन्ति भारत ॥ १३ ॥ ईर्ष्यामानस्तथा क्रोधो मायाऽसूया तथैव च ॥ तिष्ये भवति भूतानां रागो लोभश्च भारत ॥ १४ ॥ संक्षेपो वर्त्तते राजन्द्वापरे स्मिन्नराधिप ॥ गुणोत्तरं हैमवतं हरिवर्षततः परं ॥ १५ ॥ इति श्रीमहाभारते भीष्मपर्वणि जंबूखंडविनिर्माणपर्वणि भारतवर्षे कृताद्यनुरोधेनायुर्निरूपणे दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ ॥३॥ समाप्तं च जंबूखंडविनिर्माणपर्व ॥ अथ भूमिपर्व ॥ धृतराष्ट्र उवाच जंबूखंडस्त्वया प्रोक्तो यथा वदिह संजय ॥ विष्कंभमस्य प्रब्रूहि परिमाणं तु तत्त्वतः ॥ १ ॥ समुद्रस्य प्रमाणं च सम्यगच्छिद्रदर्शनं ॥ शाकद्वीपं च मे ब्रूहि कुशद्वीपं च संजय ॥ २ ॥ शाल्मलिं चैव तत्त्वेन क्रौंचद्वीपं तथैव च ॥ ब्रूहि गावल्गणे सर्वराहोऽसो मार्कयोस्तथा ॥ ३ ॥ संजय उवाच राजन् सुबहवो द्वीपा यैरिदं संततं जगत् ॥ सप्तद्वीपान् प्रवक्ष्यामि चंद्रादित्यौ ग्रहं तथा ॥ ४ ॥ अष्टादशसहस्राणि योजनानि विशांपते ॥ षट्शतानि च पूर्णानि विष्कंभो जंबुपर्वतः ॥ ५ ॥ लावणस्य समुद्रस्य विष्कंभो द्विगुणः स्मृतः ॥ नानाजनपदाकीर्णो मणि विद्रुमचित्रितः ॥ ६ ॥ नैकधा तु विचित्रैश्च पर्वतैरुपशोभितः ॥ सिद्धचारणसंकीर्णः सागरः परिमंडलः ॥ ७ ॥ शाकद्वीपं च वक्ष्यामि यथा वदिह पार्थिव ॥ शृणु मे त्वं यथा न्यायं ब्रुवतः कुरुनंदन ॥ ८ ॥ जंबूद्वीपप्रमाणेन द्विगुणः स नराधिप ॥ विष्कंभेण महाराज सागरोऽपि विभागशः ॥ ९ ॥ क्षीरोदो भरतश्रेष्ठ येन संपरिवारितः ॥ तत्र पुण्याजनपदास्तत्र नम्रियते जनः ॥ १० ॥

च सहस्रायामत्वा जंबूद्वीपस्य तदुभयतः पंचपंचभिः सहस्रैः समुद्रस्य विष्कंभो विस्तारः तेन स समुद्रस्य द्वीपस्य पंचदशसहस्रयोजनो व्यासः द्विगुणः दशसहस्रयोजनः परिमंडलश्चेदुभयतः समुद्रवेष्टनेन सह चत्वारिंशत्सहस्रः एवं तृतीयोऽशीतिसहस्रः चतुर्थः षष्टिसहस्राधिकं लक्षं पंचमोलक्षत्रयं विंशतिसहस्राणि षष्ठोलक्षषट्चत्वारिंशत्सहस्राणि सप्तमो द्वादशलक्षाय शीतिसहस्राणि एतेषां संकलने पंचविंशतिलक्षाणि पंचत्रिंशत्सहस्राण्योजनानि सप्तानां द्वीपानां स समुद्राणां विस्तारः ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥